

האיש על גדר התיל

היא היתה יפה. יפה מאוד. לא רחוקה מה שציינו אותה. פאריס מושכת אליה יפהפיות מכל צרפת. מכר העולם. ולא רי לה לבחורה להיות יפהפיה כדי לבלוט בשדרת סרז'רמיין. ליפהפיה הזאת היה פה.

אני יודע — לכל אדם יש פה. פתח בחלק התחתון של הפנים. המשמש לאכילה, לשתיה. לריכוך ולכל שימוש אחר שבצעתי רוצה לייצג לו.

לא בזה המרכיב. לצעירה הזאת היה פה שהביע את אישיותה. שמתו אליו לב כשנכנסה והסתכלתי בו כמרות.

הפה חייד צחק, הביע ביקורת. הסתייג. כירר. היו לו מאד הבעות, וכך הכעה שלו שינתה את כל הפנים. מעולם לא ראיתי פה נייד וריבועי כזה.

גבר קשיש. בעל חוות מעניינת. נכנס וישב מוכה הפה צדד לקראתי. האיש הוציא מתיק קרטון ורדו כתבייה עבה. מורפס במכונת-כתיבה והראה לה. הפה התעניין. ביקר. הביע לבסוף הסכמה. האיש ריבר צרפתית בלהט רב.

ברמינו ראיתי אותם כפרופסור וסטודנטיות. הוא סופר, אולי מחזאי. היא מאוהבת בו. מעריצה אותו ושוכבת איתו. אבל יכל להיות תריסר הסברים אחרים ליחסים ביניהם.

כשיצאתי מהקפה. הם ישבו עדיין שקועים בשיחה מפה אל פה. כשהפה שרו מבטא בלהט מילים. והפה שלה מגיב בהבעות המתחלפות במהירות.

למחרת היום חזרתי לקפה לקרוא את העיתון. והשניים ישבו שם עדיין — כלומר, שוב — ודיברו.

בחורה יודעת בדרך כלל לשמסתכלים בה. וגם הצעירה הזאת ידעה. מבלי להביט בי, זה ראה הפריע לפה שלה לשרר את ריגשותיה.

אני יודע. כאן המקום לספר שניגשתי אליה. הקסמתי אותה בחיך מלבב. ביקשתי סליחה מן הפרופסור וערכתי היכרות איתה. כמו בסט.

אבל לא. פשוט הנחתי 12 פראנקים על השולחן. קיפלתי את העיתון ויצאתי לפגישה עם מישהו. השניים ישבו במקומם. ואולי הם יושבים שם עדיין.

נערה מתונים

סוף-סוף זה קורה: זיוול חלימי באה לארץ. העולם שמע עליה לראשונה לפני 25 שנים. אז היתה עורכת-הדין הצעירה, הלהוטת, שהגנה על ג'מילה בופאשה. ג'מילה היתה לוחמת-שיחורר אלג'ירית. חברת המחתרת, שנלכדה בידי הצנחנים ועונתה קשות. בין השאר נאנסה באמצעות בקבוק.

זיוול לא יכלה להביא לזיכיה של ג'מילה, אך היא הפכה אותה לאגדה. תוך כדי כך הפכה גם היא לדמות ונערצת. עורכת-הדין היפה, הלהוטת, ההופכת את בית-המישפט לשרה-קרב פוליטי, הפכה שם-דבר.

מעטים ידעו אז שזיוול חלימי (הצרפתים מבטאים את השם כ-"אלימי") היא יהודיה תוניסאית מקרתגו, בת למישפחה טאיבי. באוטוביוגרפיה המרתקת שלה תיארה את ילדותה כנערה מדוכאת ומקופחת במישפחה יהודית מיוחסת, שבוה לילדות, ורצתה רק בילדים. למרות שהיתה תלמידה מזהירה, לא שם איש לב אליה, ואילו אחיה, שנפל ממנה בהרבה, היה הנסך במישפחה.

כשעברה לצרפת והפכה עורכת-דין, רגישתה בכל עומס הקיפוח בבית המישפט, שהיה עולמם של גברים. היא היתה צריכה להיאבק כפליים, להציג טיין כפליים כדי להחזיק מעמד. אבל היא החזיקה מעמד, ועזרה לפרוץ את הדרך לפני דור של מישפטניות.

כאשר שמאלית, ילידת תוניס, ירדה ופרקליטה של ז'רפול סארטר וסימון דה-בובואר. יצא ליבה אל לוחמיה-שיחורר האלג'יריים. היא הגנה עליהם בבתי-המשפט ומחוצה להם, ונשארה עד היום מיוודת עם ראשי המדינות בצפון-אפריקה.

מגבר נעוריה, שנכפה עליה כשהיתה נערה, התגרשה בשלב מוקדם. נותר לה ממנו רק שסה-מישפחה. לאחר מכן נישאה לסופר צעיר, קלוד קו, עוזרו של סארטר, שהפך איש-עסקים. הרגשתה-קיפוח המרדני של הילדה היהודיה בתונים בשלה והפכה פמיניזם לוחט. מראשית התנועה הפמיניסטית עמדה זיוול חלימי בראשה, וכיום היא הפמיניסטית מס' 1 של צרפת. מי שסבור שפמיניסטית צריכה להיות בלתי-נשית ובלתי-מושכת בדרך קצרה להעזיב בה מבט. היא שוב הפכה את בית-המישפט לשדה-קרב, כאשר הופיעה במישפט-יאונס מפורסם והשתמשה בו כדי למוחק את תשומת-לב הציבור לעולל שנעשה לנאנסת.

בבחירות האחרונות נבחרה זיוול חלימי לפרלמנט הצרפתי, כנציגה פמיניסטית בסיעה הסוציאליסטית. היא בולטת גם שם — אך היא שונה מאוד מפליציה לנגר או שולמית אלוני. אישיותה המיוחדת, בתוספת החן הצרפתי, גורמים להבדל.

עתה היא באה לארץ בשליחות מיוחדת של שרי-החוץ הצרפתי, כדי לטפל ביחסי יונסקו-מריקה-ישראל. לפעמים אני שומע את עצמי מה היה קורה לנערה מתונים בשם זיוול חלימי אילו עלתה לישראל, ולא לצרפת.

המלך לישראל. אלוהים! הוא התפרץ. המלך היסויה את הביקור כהזמנה מטעם הקהילה היהודית ליוצאי-מארוקו. הוא מרד את ההזמנה במאזניים של צורה. הוא שקל בדיוק מה אפשר לעשות כרגע זה ומה לא. היכן הגבול. הצעד הזה נמרד במילימטרים ואתם באים ויוצרים פצצה עולמית על-ידי פירסום ההזמנה האידיוטית הזאת! הצגתם את המלך כסוכו ישראלי! בעולם הערבי פורסמו גינויים. לא רק מטעם סוריה והפלסטינים הכפופים לה — זה היה צפוי. אבל גם בעיתונים של מדינות-הנפט במפרץ הפרסי. זה לחץ על סעודיה. שהיא בת-הברית של המלך. זה לחץ אפילו על

אורי

התייחסו של קיר והעדינות של שור?

אנכי, המיפלצת

פעם בארבע שנים קורה לי משוה מוזר. בררר כלל אני איש די נחמד. אדם רגיל. בעל מיגרעות ומעלות. אך פעם בארבע שנים (או פחות) אני מסתכל בראי ששמו רק"ח. ואני רואה מיפלצת.

אורי אבנרי

יונה אישי

וזהי תופעה קבועה, ונואשתי מלשונות אותה. התרגלתי לשינוי הזה.

איכשהו, זה קשור בבחירות. בתקופה המתחילה יום אחרי הבחירות והמסתיימת עם התחלת מערכת-הבחירות הבאה, אני די כסדר, יחסית. אני איש "מוקרטי ומתקדם", אם כי "בורגני לאומי" ואפילו, לא עלינו, "צינוני". אפשר לבקש אותי להצטרף לכל מיני ועדים, לחתום על כל מיני עצומות, אפשר אפילו להציע לי להשתתף בהקמת מערך של כל

ההזנות המוקרטיים והחילוניים". ואז פורצת רמת-הבחירות, וכך רגע אני משתנה. אני פושט רמות ולובש רמות. לא עוד בורגני לאומי, מתקדם ומוקרטי, אלא פאשיסט, ספופויסט, מחרחר-מילחמה, מגרש-יערבים, אולי אפילו פושע-מילחמה. כל שומר נפשו ירחק ממני.

כך נאמר באל-איתיחאד. בלשון בוטה, ולאחר-מכן גם בזו הדרך. בלשון יותר מנופה. לא תמיד נעים להגיד בעברית מה שאומרים בערבית. הצרה היא שאיני מרגיש בשינוי הדראסטי החל בי בצורה כה פיתאומית. כעבר אני הולך לישון ואני עדיין בורגני מתקדם ומוקרטי לאומי (או להיפך), וכבוקר אני מסתכל בראי של רק"ח ואני מיפלצת. בוקר טוב.

פה אל פה

האם אפשר להתאהב בפה? פה, פשוטו כמשמעו. אפשר. עוכרה: זה כמעט קרה לי השבוע. ישבתי בקפה דה-פלור בשדרת סרז'רמיין בפאריס. הייתי שקוע בקריאת עיתון, כאשר נכנסה בחורה בלונדית ותכולת-עניים, וישבה מולי בשולחן סמוך. היא הזמינה ג'ין עם מייטוניק והמתינה למישהו.

בובה אליאב אהב לספר על השיטר שפותחה על-ידי הצבא הבריטי במידה-המעולם השניה לכיבוש יער מבוצר. כאשר הסתערו אנשי חייל-הרגלים על המוצב המוקף בגרריתיל, היה חייל אחד רץ

חכו

קדימה ומטיל את עצמו כמלוא גופו על "הקונצרטין" — מיתר-ההיתל המגולגל חברי של החייל השוכב היו דורכים על גופו. וכך עוכרים את המחסום. הפתחו של החייל הראשון

אינו נעים. הוא מישר אדיו את כל האש של מגיני המוצב. חבריו דורכים עליו ומועכים אותו. החייל הדוקרני פוצע את גופו. אבל מישוה מוכרח לעשות זאת. ותמתי נמצא מתנדה.

נזכרתי כשכוע שעבר בתיאור ציורי זה, כשקראתי בשימחר על ביקור מישלחת-הענק הישראלית במארוקו. הם נסעו בגלוי, השתתפו בטקסים. נאמו השתתפו בנורמתי הפייסיות. השמיעו נאומים ודיו מרכזי-תשומת-הלב.

המצב היה שונה מאוד לפני שלוש וחצי שנים. כאשר נסעתי לראשונה למארוקו בחברת מת-פלד יעקב ארנון. הנסיעה היתה סודית. והיתה מלווה בכך מיני הרפתקות. היתה לנו חוויה גדולה, שהגיעה לשיאה בשיחה ארוכה עם חסן המלך, אך לא יכולנו לפרסם אותה. קל וחומר להפאר בה. לא יכולנו לדבר על כך אף עם האנשים הקרובים לנו.

המצב החוקי לא היה ברור. ולא היינו בטוחים שלא ניאסר עם שוכנו ארצה. לא יכולנו להפיק מהפגישו שום הון פוליטי. נסענו כדי לטכס צעה עם המלך כיצד יוכל להפעיל את כוחו והשפעתו למען השלום הישראלי-פלסטיני. כיצד יוכל לעזור לקירוב העדה המארוקאית בארץ לעניין השלום ולשינוי העת-הקהל הישראלית. בין השאר דיברנו על האפשרות להזמין, בבוא היום, מישלחות רישיות של יוצאי-מארוקו מישראל, כדי לעשות פשוט למען השלום.

יכולנו לפרסם את דבר הפגישה רק כעבור שנתיים ורבע — אחרי שכבר נפגשתי עם יאסר ערפאת בכייתות. אחרי הפגישה הרשמית של ראשי אש"ף וראשי המועצה הישראלית למען שלום ישראל-פלסטיני ואחרי פגישה נוספת עם המלך בניו-יורק. המלך עצמו נתן פומבי לפגישות, ובכך קבע עוכרה מוגמרת חדשה כלפי העולם הערבי. אך פרטים רבים של הפגישות עימו אינם ניתנים לפירסום עד היום, כי המלך התבטא בנוכחותנו בחופשיות רבה על גורמים ואישים רבים.

הייתי צריך לקנא בחברי המישלחת האחרונה, שהיו חופשיים ממיגבלות אלה. אך איני מקנא בהם. נמנעה מהם הרגשת-הראשונות, ההרפתקה, ההעזה, שהיתה מנת-חלקנו, וגם שכרנו.

הם לא יכלו. כמוכן, לדבר עם המלך, כי הנושא האחד הקרוב לליבו לגבי הסיכסוך שלנו הוא הצורך בהידברות בין מדינת-ישראל ואש"ף. בשיחות שלנו עם המלך נכחו כמה מראשי אש"ף. גם המישלחת של ח"כ אדרי וחבריו אורגנה בהסכמת אש"ף ובשיתופו. אף שהארגון נשאר באופן דיסקרטי ברקע.

חבריה-מישלחות נהגו ככתולות חסורות. הם ידעו כמה המדובר אך העמידו פנים כאילו מחשבה כזאת כלל אינה עולה על דעתם. מילא. גם זה יבוא.

חסן הוא אדם חכם. הוא עבר הרבה מאוד בחייו, ובכלל זה כמה התנשיות בחייו. שהוא ניצל מהן בנס. אם חבריה-מישלחת הביאו עימם הכיתה כמה פירוורים של חוכמתו, לפחות בעקיפין, הרי היה טעם במיכצע זה.

אני מקווה שלמדו כי העולם הערבי הוא כביר ורחב, וכי אומה הדוברת בשפה אחת מחוץ האוקיינוס האטלנטי ועד המיפריץ הפרסי היא מציאות שיש להתחשב בה, שכדאי להיות חלק ממנה, מבחינה מדינית וכלכלית. ומכיוון שחסן הוא גם נשיא הוועידה האיסלאמית העולמית, המייצגת אלף מיליון מוסלמים, האופקים רחבים עוד יותר.

אני מקווה שהחברים המארוקאיים במישלחת למדו להתגאות במולדתם ולקופף את גוונם. ואני מקווה שהאשכנזים במישלחת למדו כי עולי-מארוקו לא היו "שוכני-מערות בהרי-אטלס", אלא באו מארץ תרבותית, שהמעמד העליון בה עולה ברמתו התרבותית על הצמרת החברתית הישראלית.

אם כל זה הושג, זהו השכר לחלקנו בהכשרת הקרקע למישלחת זו. שכרו של החייל על גדר-התיל הוא כיבוש היעד — גם אם איש אינו זוכר אותו, ולא כל שכן מורה לו.

עדינות של שור

"איזה מין בני-אדם אתם?" שאל אותי השבוע מדינאי ערבי, בשעה שהמישלחת הישראלית שהתה במארוקו.

העמדת פנייתם. "למה כונתך?" שאלתי.

"המלך חסן עשה מחווה נועזת והזמין למארוקו מישלחת גדולה מישראל. זה היה תימרון עדין ביותר, המחייב הרבה-הרבה טאקט. צריכים לדעת איך להתנהג, ממה להיזהר, כדי להקל על המארח וכדי שלא להביך אותו. ומה עשוי?"

"מה? שאלתי. וכי מה יכולתי להגיד? הם התנהגו בעדינות של ערש-שוריים כחנות חסינה", אמר.

"היכן התייחסו הישראלי?" שאל בתמיהה.

"היכן השלג כלב מידבר הכריזו בחוצרות שהם מומינים את הם באו, וכרבר הראשון הכריזו בחוצרות שהם מומינים את